

SUOJELE ELÄMÄÄ.

Vihreiden eduskuntavaaliohjelma 2023

Vihreät
De Gröna

Vihreiden eduskuntavaaliohjelma 2023

*Tämä ohjelma on kiteytys vihreiden
kärkitavoitteista eduskuntavaaleissa 2023.
Vihreiden tavoitteita seuraavalle vaalikaudelle
on esitetty laajemmin Vihreiden poliittisessa
ohjelmassa vuosille 2023—2027*

Vihreiden 10 kärkitavoitetta eduskuntavaaleihin

1.	Suojellaan monimuotoinen luonto ja parannetaan eläinten oikeuksia	8
2.	Hillitään ilmastokriisiä ja varmistetaan Suomen energiatakasuus	10
3.	Jokaiselle mahdollisuus oppia ja onnistua	13
4.	Uudistetaan taloutta ja parannetaan työllisyyttä	15
5.	Tiede, taide ja kulttuuri uuteen kukoistukseen	18
6.	Paikataan tilkkutäkkimäinen sosiaaliturva perustulolla	20
7.	Puututaan hoivakriisiin, tuetaan lapsia ja nuoria ja parannetaan mielenterveyspalveluita	23
8.	Kestävää elinvoimaa ja sujuvaa liikennettä koko Suomeen	26
9.	Puolustetaan tasa-arvoa, demokratiaa ja ihmisoikeuksia	29
10.	Edistetään maailman vakautta, rauhaa ja turvallisuutta	32

Voit valita Suomen, joka suojelee elämää

TULEVAISUUDEN SUOMEA RAKENNETAAN NYT. Viimeisen neljän vuoden aikana olemme asettaneet Suomen tielle kohti hiilineutraaliutta, aloittaneet koulutuksen kunnianpalautuksen ja muuttaneet perhevapaat yhdenvertaisiksi. Paljon on kuitenkin edelleen tehtävää. Suomen luonnon lajeista 2 667 on uhanalaisia. Oppimistulokset ovat romahtaneet. Mielen terveysongelmat yleistyvät. Monen rahat ovat tiukassa, kun kaupparesurssin hinnat huitelevat korkealla. Fossiilienergian kriisi on ajanut suomalaiset ahtaalle.

Jotkut haluavat nostaa kätensä pystyyn ongelmien edessä. Me emme kuulu heihin. Historia osoittaa, että Suomi on maa, joka kykenee selättämään eteen tulevat vaikeudet ja pystyy uudistumaan.

Eduskuntavaaleissa on kyse siitä, mitä sinä valitset. Käännetäänkö kelkka kohti menneisyyttä vai tulevaisuutta? Tehdäänkö kaikki mahdollinen maapallomme pelastamiseksi?

Tämän päivän ja tulevaisuuden haasteiden selättämiseksi tarvitsemme lisää ilmasto- ja ympäristötoimia, ei vähemmän. Meidän on oltava lasten ja nuorten puolella ja nostettava lapsiperheitä köyhyydestä, ei sysättävä

heitä syvemmälle ahdinkoon. Meidän on laitettava kouluissa perusasiat kuntoon, jotta jokaisella on mahdollisuus oppia ja onnistua. Meidän on koulutettava Suomelle lisää osaajia, jotta meillä riittää hoitajia, varhaiskasvatuksen opettajia, asentajia ja insinöörejä. Meidän on varmistettava, että ihminen saa tarvitsemansa hoidon oli kyse sitten särkyneestä mielestä, murtuneesta jalasta tai elämisestä sairauden kanssa. Meidän on panostettava tieteeseen ja taiteeseen, jotta selätämme kriisit ja opimme uutta. Meidän on kohdeltava kohtuudella sekä toisiamme, muita eläimiä että maapalloa, jolla elämme.

Meidän Vihreiden tavoite on, että Suomi on maa, joka suojelee kaikkein arvokkainta: Ainutlaatuista yhteistä ympäristöämme ja hyvinvointivaltion lupauksia siitä, että ketään ei hylätä oman onnensa nojaan. Haluamme rakentaa Suomea, jossa luonto kukoistaa ja jokaisella on mahdollisuus onnistua ja menestyä.

Nyt ratkaistaan se, mihin suuntaan Suomi jatkaa vaalien jälkeen. Seuraavilla sivuilla esittelemme Vihreiden kymmenen kärkitavoitetta kevään eduskuntavaaleihin.

Sinä valitset.

Suojele elämää.

1. Suojellaan monimuotoinen luonto ja parannetaan eläinten oikeuksia

SUOMALAINEN LUONTO on rikkaus, jota vain me suomalaiset voimme suojella. Enemmistö suomalaisista kannattaa luonnonsuojelun merkittävää lisäämistä, ja oma lähimetsä on monelle tärkeä henkireikä arjen keskellä. Ihminen on luonnosta täysin riippuvainen ja sillä on arvo myös itsessään. On meidän tehtävämme varmistaa, että luonto voi kukoistaa.

Lajikato ja elinympäristöjen heikkeneminen on pysäytettävä nopeasti. Vihreät haluaa suojella maamme luonnontilaiset metsät, suot ja vesistöt. Hävitettyä ja heikennettyä luontoa on ennallistettava ja luonto tuotava vahvemaksi osaksi myös kaupungeja. Ympäristön suoja on vahvistettava kaikessa ihmistoiminnassa, kuten rakentamisessa ja kaivoshankkeissa. Myös metsätalouden uudistaminen on välttämätöntä arvokkaan luonnon sekä hiilinielujen ja -varastojen turvaamiseksi. On löydettävä tehokkaat ja oikeudenmukaiset ratkaisut hakkuiden vähentämiseksi kestäväälle tasolle.

Keskustelu eläinten hyvinvoinnista on lisääntynyt, ja moni kyseenalaistaa nykyiset tavat kohdella eläimiä. Eläimillä on ihmisistä riippumaton ja rahassa mittaamaton arvo ja ihmisillä erityinen vastuu muista eläimistä. Vastuun ottaminen tarkoittaa merkittäviä muutoksia kulutustottumuksiimme ja parannuksia niin tuotanto- kuin villieläinten asemaan.

Tavoitteemme

- ▶ Suojellaan kaikki valtion omistamat vanhat ja luonnontilaiset metsät. Uudistetaan metsälaki ja vahvistetaan monimuotoisuutta ja hiilinieluja myös talousmetsissä.
- ▶ Vahvistetaan lajien suojelun lisäksi uhanalaisten luontotyyppien suojelua luonnonsuojelulaissa.
- ▶ Vähintään kaksinkertaistetaan luonnonsuojelun rahoitus vaalikauden aikana, jotta vapaaehtoinen suojelu edelleen vauhdittuu. Toteutetaan Evon kansallispuisto ja laajennetaan suojelualue- ja kansallispuisto-verkkoa erityisesti Etelä-Suomessa.
- ▶ Lisätään Itämeren ja sisävesien suojelualueita siten, että ne muodostavat elinvoimaisia vesiekosysteemejä.
- ▶ Otetaan käyttöön velvoittava ekologinen kompensatio eli velvoite hyvittää heikentyneet luontoarvot suojelemalla tai ennallistamalla luontoa.
- ▶ Kielletään verkkokalastus saimaannorpan levinneisyysalueella. Kielletään kaikkien uhanalaisten lajien metsästäminen ja eläimille eniten kärsimystä tuottavat metsästystavat.
- ▶ Vahvistetaan vaelluskalakantoja poistamalla vaellusesteitä. Veloitetaan vesivoimayhtiöt palauttamaan luontaisesti lisääntyvät vaelluskalakannat padottuihin vesistöihin.
- ▶ Kielletään turkistarhaus lyhyellä siirtymäajalla ja tuetaan turkisyrittäjiä uuteen ammattiin siirtymisessä.
- ▶ Turvataan tuotantoeläimille mahdollisuus vapaaseen liikkumiseen sekä lajityypilliseen käyttäytymiseen ja kielletään kipua aiheuttavat toimenpiteet sekä häkkikasvatus. Lisätään eläinten itseisarvo lainsäädäntöön.
- ▶ Korjataan kaivoslainsäädännön puutteet ja lisätään kaivosyhtiöiden ympäristövastuuta ja asukkaiden vaikutusmahdollisuuksia kaivoshankkeissa.

2. Hillitään ilmastokriisiä ja varmistetaan Suomen energiaitsenäisyys

ILMASTOKRIISI JA ENERGIAKRIISI tuntuvat jokaisen suomalaisen elämässä. Suomen tulee irtautua nopeasti ulkomaisesta fossiilienergiasta ja turpeesta sekä kiihdyttää investointeja kestäviin kotimaisiin energiaratkaisuihin ja energiansäästöön. Muutoksen pitää olla reilu kaikille: Vihreät haluaa varmistaa, että ilmastonmuutoksen torjuntaa ei makseta niillä, joilla tekee jo valmiiksi arjessa tiukkaa.

Suomi on jo onnistunut vähentämään päästöjään, mutta paljon on vielä tehtävää. Metsiemme hiilinielu on romahtanut, ja maankäyttösektorista on tullut nielun sijaan päästölähde. Vihreät haluaa kääntää tämän kehityksen. Metsäpolitiikkaan vaaditaan uusia käytäntöjä sekä koko kansakunnan yhteistyötä, jotta metsämme voivat jatkossakin luoda hyvinvointia koko Suomeen. Hiilinieluja on kasvatettava ja hiilivarastoja suojeltava myös maataloudessa ja rakentamisessa.

Ilmastonmuutoksen torjunta tarkoittaa valtavaa määrää uusia investointeja, työtä ja vientimarkkinoita. Kun otamme päättäväisesti kurssin kohti ilmastonmuutoksen torjumista, on edessä positiivinen ilmastoystävällinen yhteiskunta. Menestystä ei saavuteta takaperoisella ilmastopolitiikalla, vaan toimimalla edelläkävijänä.

Tavoitteemme

- ▶ Varmistetaan, että Suomi saavuttaa hiilineutraaliuden viimeistään vuonna 2035. Päätetään tarvittavista toimista tavoitteen saavuttamiseksi.
- ▶ Toteutetaan kattava hiilinielujen pelastuspaketti, jolla kasvatetaan metsien, soiden ja maanperän hiilivarastoa ja saadaan hiilinielut jälleen nousuun. Asetetaan hiilinielujen kasvattamiselle määrälliset tavoitteet.
- ▶ Otetaan käyttöön metsänomistajille ja maatalousyrittäjille suunnattu korvaus hiilivaraston kasvattamisesta. Veloitetaan maankäytön muutosmaksu hiilinieluja pysyvästi vähentävästä toiminnasta, kuten metsän raivaamisesta rakentamiseen tai pelloksi.
- ▶ Ei suunnata enää euroakaan valtion rahaa fossiilitukiin. Ajetaan fossiilisten polttoaineiden yritys- ja verotuet alas 2020-luvun aikana.
- ▶ Vauhditetaan puhtaan teknologian hankkeita selkeyttämällä ja nopeuttamalla lupaprosesseja ja tarjoamalla tukea investointeihin. Varmistetaan että puhtaat ratkaisut ovat aina edullisimpia ja kaikkien saatavilla. Tuetaan kotien puhtaita hankintoja.
- ▶ Edistetään kiertotaloutta lisäämällä kannusteita ja asettamalla valmistajille velvoitteita tehdä tuotteista pitkäikäisiä, korjattavia, uudelleen käytettäviä ja kierrätettäviä.
- ▶ Kiristetään tavoitteita materiaalien kulutuksen vähentämiselle. Laajennetaan jäteveroa, jotta se kannustaa materiaalien uusiokäyttöön.
- ▶ Asetetaan Suomen kulutusperäisten päästöjen vähentämiselle tavoite, joka on linjassa Pariisin sopimuksen 1,5 asteen lämpenemisrajan kanssa.

VIHREIDEN ENERGIAVISIO

Fossiilisten polttoaineiden ja turpeen käytöstä on luovuttava nopealla aikataululla. Vihreät toisi tilalle vähäpäästöisiä ja päästöttömiä ratkaisuja, kuten maa- ja merituulivoimaa, aurinkoa, lämpöpumppuja, kysynnän joustoja ja energian varastointia. Pienydinreaktoreiden säätelyä tulee sujuvoittaa ja ydinvoiman turvallisuudesta huolehtia. Energiansäästöä on lisättävä ja energiatehokkuutta on parannettava, jolloin myös hinnat säilyvät kohtuullisina kaikille.

3. Jokaiselle mahdollisuus oppia ja onnistua

SUOMI ON NOUSSUT tasa-arvoiseksi hyvinvointivaltioksi ja maailman menestyjien joukkoon koulutuksen ja osaamisen ansiosta.

Oppimistulokset ovat kuitenkin kääntyneet laskuun ja oppimiserot maassamme kasvavat. Korkeasti koulutettujen nuorten aikuisten osalta Suomi jää kansainvälisessä vertailussa keskikastin alapuolelle.

Osaavasta työvoimasta on pulaa joka puolella.

Koulutus on jälleen vedenjakajalla. Vihreiden tällä vaalikaudella varmistamat panostukset koulutuksen rahoitukseen ovat paikanneet aiempien leikkausten synnyttämää vajetta, mutta koulutuksen puolustamista on jatkettava, jotta tasa-arvoisen yhteiskunnan perusta turvataan ja Suomen osaaminen nostetaan taas maailman huipulle.

Vihreät haluaa varmistaa jokaiselle lapselle laadukkaan varhaiskasvatuksen, perusopetuksen ja tarvittavan tuen koko koulutuspolun ajan ammatillisiin oppilaitoksiin, lukioihin ja korkeakouluihin saakka. Nykyisen jatkuvan hankesuman sijaan tarvitaan perusasioihin panostamista ja välittäviä aikuisia, joilla on aikaa ja voimavaroja lasten ja nuorten tukemiseen. Annetaan tilaa ja tukea etsimiselle ja erilaisille elämänpoluille. Taataan kaikille oikeus oppia läpi elämän taustasta tai elämäntilanteesta riippumatta.

Tavoitteemme

- ▶ Turvataan laadukas varhaiskasvatus varmistamalla riittävä koulutetun henkilöstön määrä ja riittävän pienet ryhmäkoot. Laajennetaan kaksivuotinen esiopetus koko maahan, jotta kaikki lapset saavat hyvät eväät koulupolun alusta lähtien.
- ▶ Vahvistetaan oppilaiden tukea ja oikeutta pienryhmäopetukseen ja erityisopetukseen. Ehkäistään eriarvoistumista alueiden ja koulujen välillä.
- ▶ Otetaan esi- ja perusopetuksessa käyttöön sitova henkilöstömitoitus erityisopetuksesta aloittaen.
- ▶ Lisätään perusopetuksen vuosiluokille yhteensä kaksi vuosiviikkotuntia tuomaan opetukseen väljyyttä oppilaiden perustaitojen, koulunkäynnin tuen ja vuorovaikutustaitojen vahvistamiseksi.
- ▶ Turvataan ammatillisen koulutuksen ja lukiokoulutuksen saatavuus ja riittävä lähiopetus koko maassa. Huomioidaan toisen asteen koulutuksen rahoituksessa myös opiskelijoiden hyvinvointi.
- ▶ Nostetaan korkeakoulujen perusrahoitusta ja säilytetään rahoituksen indeksikorotukset. Lisätään korkeakouluihin pysyvästi vähintään 5 400 vuosittaista aloituspaikkaa ja rahoitetaan ne täysimääräisesti.
- ▶ Puolustetaan koulutuksen maksuttomuutta ja mahdollistetaan täysipainoinen opiskelu korottamalla opintorahaa 100 eurolla sekä vähentämällä opiskelijoiden velkaantumista.

4. Uudistetaan taloutta ja parannetaan työllisyyttä

HYVINVOINTIVALTION JA VIHREIDEN INVESTOINTIEN rahoittaminen edellyttää vahvaa julkista taloutta. Talouden on tuettava ihmisten hyvinvointia ja sosiaalista oikeudenmukaisuutta sekä istuttava ympäristön kantokyvyn asettamiin rajoihin.

Talouden heikko kehitys rapauttaa palveluiden ja sosiaaliturvan rahoitusta. Työikäisen väestön vähentyminen aiheuttaa paineita julkiselle taloudelle, ja pula osaavasta työvoimasta näkyy lähes kaikilla aloilla.

Vihreät toteuttaa politiikkaa, joka edistää uusia investointeja, yritystoimintaa ja työllisyyden kasvua. Panostukset koulutukseen, tutkimukseen ja kehitykseen sekä vihreisiin investointeihin maksavat itsensä takaisin ja luovat pohjan tulevaisuuden menestykselle. Vihreät edistää toimivia markkinoita ja yrittäjämönteistä yhteiskuntaa, joka minimoi yrittäjyyden esteitä ja varmistaa reilun kilpailun yritysten välillä.

Valtiontalouden tasapainottamiseksi tarvitaan myös veronkorotuksia ja menosäästöjä. Vihreät siirtäisi verotuksen painopistettä työn sijaan kestäväntä kulutusta suitsiviin veroihin. Emme halua leikata heikommassa asemassa olevilta tai yhteiskunnan tulevaisuuden eväistä, kuten koulutuksesta. Sen sijaan on leikattava esimerkiksi ympäristölle haitallisia tukia ja tilkittävä veropohjan aukkoja.

Yritystukia on tarkasteltava kriittisesti, sillä pysyvä riippuvuus tuista estää taloutta uudistumasta. Valtion kannattaa kuitenkin edistää elinkeinojen uudistumista ja vihreää siirtymää väliaikaisilla panostuksilla esimerkiksi uuteen teknologiaan. Nämä investoinnit Vihreät rahoittaisi myymällä harkitusti sellaisia valtion omistamia yhtiöitä, jotka eivät toteuta yhteiskunnan kannalta oleellista tehtävää.

Tavoitteemme

- ▶ Toteutetaan vihreä verouudistus, jossa verotuksen painopistettä siirretään työn verotuksesta ympäristöhaittojen, varallisuuden ja kulutuksen verottamiseen.
- ▶ Nostetaan työllisyys 80 prosenttiin mm. nostamalla koulutustasoa, purkamalla kannustinloukkuja, puuttamalla työkäisten mielenterveysongelmiin ja helpottamalla työn ja perhe-elämän yhteensovittamista.
- ▶ Poistetaan työlupien saatavuusharkinta työhön johtavan maahanmuuton edistämiseksi.
- ▶ Tehdään työelämästä joustavampaa ja huolehditaan, että jokainen työntekijä saa riittävän toimeentulon.
- ▶ Varmistetaan, että yrittäjä saa palvelut helposti yhdeltä luukulta ilman turhaa byrokratiaa. Parannetaan yrittäjien sosiaaliturvaa.
- ▶ Torjutaan veronkiertoa ja tehdään verotuksesta reilumpaa niin, että se kaventaa tulo- ja varallisuuseroja.
- ▶ Suunnataan valtion yritys- ja verotuet pääasiassa tutkimukseen ja kehitykseen sekä muuhun elinkeinoja uudistavaan toimintaan.
- ▶ Otetaan käyttöön terveysvero, jolla vähennetään epäterveellisten elintarvikkeiden kulutusta.
- ▶ Tehostetaan markkinoiden toimintaa ja kilpailua. Vahvistetaan vapaata kilpailua julkisista hankinnoista ja tavoitellaan julkisten hankintojen kustannusten vähentämistä 300 miljoonalla eurolla. Varmistetaan julkisten hankintojen vastuullisuus.
- ▶ Uudistetaan ansiosidonnainen työttömyysturva sitomalla sen kesto suhdannevaihteluun.

VIHREIDEN ESITYKSET VALTIONTALouden TASAPAINOTTAMISEKSI

Vihreät sitoutuu tasapainottamaan valtiontalouden vuoteen 2035 mennessä. Tämä tarkoittaa julkisen talouden vahvistamista noin 9 miljardilla eurolla. Velkasuhteen kasvu on taitettava siten, että samalla mahdollistetaan välttämättömät investoinnit ilmastonmuutoksen ja luontokadon torjuntaan ja osaamisen vahvistamiseen.

Seuraavalla vaalikaudella tasapainottamisen painopisteen on oltava rakenteellisissa uudistuksissa. Rakenteelliset uudistukset vaikuttavat yleensä vasta pidemmällä aikavälillä. Siksi rakenteellisten uudistusten toimeenpano on kiireellistä.

Työllisyyden parantamiseksi Vihreät nostaisi koulutustasoa, helpottaisi työperäistä maahanmuuttoa ja toteuttaisi byrokratiaa ja kannustinloukkuja vähentävän kokonaisuudistuksen sosiaaliturvaan. Lisäksi Vihreät uudistaisi ansiosidonnaista työttömyysturvaa muun muassa sitomalla sen keston suhdannevaihteluun ja laajentamalla sen kaikille. Lisäisimme kilpailua ja kehittäisimme julkisia hankintoja. Näillä rakenteellisilla uudistuksilla on suurin rooli talouden tasapainottamisessa useamman vaalikauden aikajänteellä.

Rakenteellisten uudistusten lisäksi on välttämätöntä myös leikata kasvavia menoja ja vahvistaa veropohjaa. Sopeutuksessa ei tule leikata koulutuksesta tai heikentää heikoimmassa asemassa olevien asemaa.

Talouden sopeuttaminen on tehtävä niin, että toimet tukevat talouden uudistumista, päästövähennyksiä, köyhyyden vähentämistä sekä sukupuolten tasa-arvoa. Näin talous saadaan aidosti kestäväälle pohjalle. Liian rajuilla ja nopeilla leikkauksilla romutettaisiin hyvinvointivaltio ja syötäisiin kasvun eväät.

5. Tiede, taide ja kulttuuri uuteen kukoistukseen

VIHREÄT HALUAA, että Suomessa sivistys, tiede, taide ja kulttuuri kukoistavat. Puolustamme taiteen ja tutkimuksen vapautta ja itseisarvoa.

Korkea osaaminen, tiede ja tutkimus ovat Suomelle tärkeä pääoma. Vihreät haluaa turvata tutkimuksen vakaan, riittävän ja ennustettavan rahoituksen. Suomalainen tutkimus on nostettava kansainväliseen kärkeen.

Taloudellista hyötyä painottava ohjaus on viime vuosina heikentänyt korkeakoulujen edellytyksiä pitkäjänteiseen tieteelliseen työhön, erityisesti uutta luovaan perustutkimukseen. Vihreät tavoittelee tutkimusrahoituksen merkittävää korottamista, jotta voimme kehittää uusia ratkaisuja tulevaisuuden haasteisiin.

Haluamme varmistaa monipuolisen kulttuuritarjonnan ja sen, että jokaisella on mahdollisuus nauttia kulttuurista. Panostaminen kulttuuriin kannattaa, sillä kulttuuri lisää hyvinvointia, tarjoaa ihmisille mahdollisuuksia toteuttaa itseään, vahvistaa taloutta ja luo työpaikkoja. Vireästä kulttuurielämästä hyötyvät niin yksilöt, yhteisöt kuin esimerkiksi kunnat ja alueetkin. Kynnyksen astua kirjastoon, teatteriin, konserttiin, museoon tai galleriaan on oltava matala ihan jokaiselle. Erityisesti lapsilla on oltava mahdollisuus kulttuurin harrastamiseen taustasta, asuinpaikasta tai varallisuudesta riippumatta. Kansalaisjärjestöjen ja vapaaehtoistoiminnan toimintaedellytyksistä on pidettävä huolta.

Tavoitteemme

- ▶ Nostetaan tutkimus- ja kehityspanostukset 4 prosenttiin BKT:stä yhdessä yksityisen sektorin kanssa. Painotetaan julkisten panostusten osalta perustutkimusta. Kohennetaan apurahalla työskentelevien asemaa.
- ▶ Tehdään valtion taide- ja kulttuuribudjettiin merkittävä tasokorotus. Tavoitteena on kulttuurin rahoituksen kasvattaminen prosenttiin valtion budjetista.
- ▶ Kasvatetaan valtion taiteilija-apurahojen ja -eläkkeiden määrää sekä korjataan taiteilijoiden eläke- ja sosiaaliturvan epäkohtia.
- ▶ Vahvistetaan kulttuurin roolia osana valtion ja kuntien elinvoima- ja elinkeinopolitiikkaa.
- ▶ Tarjotaan jokaisella lapsella ja nuorella mieluisa harrastus kohtuulliseen hintaan. Madalletaan kynnystä hakeutua taide- ja kulttuuriharrastusten pariin.
- ▶ Turvataan liikuntaharrastusten ja -seurojen toimintaedellytykset. Otetaan entistä vahvemmin huomioon liikuntapalveluissa toiminta- ja liikkumisesteiset sekä muut vähemmistöryhmät.

6. Paikataan tilkkutäkkimäinen sosiaaliturva perustulolla

VIHREILLE KÖYHYDEN VÄHENTÄMINEN on yksi politiikan tärkeimmistä tehtävistä. Ensin pandemia ja sitten energiakriisissä äkillisesti kohoavat elinkustannukset ovat paljastaneet entistäkin selvemmin Suomen vanhanaikaisen sosiaaliturvajärjestelmän aukot ja umpikujat. Kriisien keskellä tulo- ja varallisuuserot ovat jälleen kasvaneet. Erityisesti lapsiperheiden köyhyydellä on pitkät jäljet, ja vaara sukupolvien yli jatkuvasta eriarvoisuuden kierteestä kasvaa.

Oikeudenmukaista yhteiskuntaa ei rakenneta sosiaaliturvaa leikkaamalla. Sen sijaan tilkkutäkkimäinen suomalainen sosiaaliturva on päivitettävä 2020-luvulle. Vihreiden jo pitkään ajama perustulo ratkaisisi monta kannustinloukkuihin ja tukien joustavuuteen ja yhteensovittamiseen liittyvää ongelmaa. Perustulo olisi jokaiselle täysi-ikäiselle kuuluva vastikkeeton 600 euron etuus, joka korvaisi sitä pienempiä nykyisiä tukia ja takaisi, että työnteko kannattaa aina. Lisineen perustulo olisi vähintään nykyisen perusturvan suuruinen. Verotus keräisi perustulon asteittain pois niiltä, jotka eivät sitä tarvitse. Perustulo vähentäisi ihmisten pompottelua luukulta toiselle ja antaisi heille valtaa oman elämänsä suunnitteluun.

Perustulo on suuri uudistus, mutta köyhyyttä on vähennettävä myös nopeammilla keinoilla. Vihreät haluaa korottaa perusturvaa ja vähentää byrokratiaa lisäämällä automatisointia tukien ja etuuksien myöntämisessä. Paremmin toimivan sosiaaliturvan avulla toimeentulotuki voidaan palauttaa aidosti väliaikaiseksi ja viimesijaiseksi tueksi.

Tavoitteemme

- ▶ Nostetaan perusturvaetuuksien tasoa 50 eurolla ja korotetaan köyhien lapsiperheiden etuuksia.
- ▶ Poistetaan perus- ja ansioturvan kytkös, jotta perusturvan parannukset kohdentuvat vain perusturvan varassa oleville.
- ▶ Toteutetaan perusturvaetuuksien yhdistäminen yhdeksi tueksi.
- ▶ Korjataan toimeentulotukea oikeudenmukaisemmaksi.
- ▶ Otetaan käyttöön energiaraha, joka tukisi pienituloisia elinkustannusten noustessa.
- ▶ Alennetaan sote-palveluiden asiakasmaksuja ja yhdistetään terveystennojen maksukattoja.
- ▶ Laajennetaan ansiopäivärahan maksamista myös työttömyyskassaan kuulumattomille.
- ▶ Otetaan ensimmäisenä askeleena kohti perustuloa käyttöön kaikille täysi-ikäisille maksettava vastikkeeton 200 euron takuutulo, joka parantaa merkittävästi tuensaajien mahdollisuutta tehdä töitä ja hyödyttää erityisesti pienituloisia.
- ▶ Tuetaan velkaongelmaisia oikea-aikaisesti ja riittävästi.

VIHREÄT VASTAUKSET KUSTANNUSKRIISIIN

Sosiaaliturvan tehtävä on nostaa ihmisiä pois köyhyydestä ja toimia turvaverkkona, kun elämäntilanteet muuttuvat äkisti. Äkillisen elinkustannusten nousun keskellä ihmisiä tulee auttaa tuella, joka kohdistuu sitä todella tarvitseville. Muutoin vaarana on inflaation kiihtyminen entisestään. Esimerkiksi energiakriiseissä tuissa on säilytettävä kannustimet vähentää energian käyttöä. Siksi Vihreiden esittämän energiarahan kaltaiset suorat tuet ja perusturvan ylimääräiset korotukset ovat hyviä keinoja vastata elinkustannusten nousuun.

7. Puututaan hoivakriisiin, tuetaan lapsia ja nuoria ja parannetaan mielenterveyspalveluita

SUOMALAISEN HYVINVOINTIVALTION keskeinen lupaus on, että ihmiset saavat tarvitsemiaan sosiaali- ja terveyspalveluita elämäntilanteestaan, iästään, tuloistaan ja asuinpaikastaan riippumatta. Suomalaisten terveys- ja hyvinvointierot ovat kuitenkin kasvaneet. Koronakriisi, kasvava palveluiden tarve ja pula työntekijöistä on synnyttänyt hoitovelan, joka näkyy niin päivystysten ruuhkina kuin lasten, nuorten ja ikäihmisten vaikeina ongelmina.

Me Vihreät haluamme ratkaista hoivapalveluiden kriisin. Se vaatii julkisten peruspalvelujen vahvistamista, jotta kukaan ei tipahda avun ulkopuolelle. Myös yritysten ja järjestöjen täydentävillä palveluilla voi olla merkittävä rooli hoitovelan ratkaisemisessa. Sosiaali- ja terveyspalveluiden kestävyys ja yhdenvertaisen saatavuuden varmistamiseksi on painopistettä siirrettävä ennaltaehkäisyyn. Palveluita on kehitettävä tutkittuun tietoon nojaten. Julkisessa keskustelussa sosiaalityö uhkaa toistuvasti jäädä terveyspalvelujen varjoon. Siksi sosiaalipalveluiden kehittämiseen on kiinnitettävä erityistä huomiota hyvinvointipalveluiden osana.

Osa maamme lapsista ja nuorista on vaarassa pudota yhteiskunnan turvaverkkojen ulkopuolelle – tulla syrjäytetyksi. Lasten ja perheiden ongelmiin on tartuttava varhaisessa vaiheessa ja apua tarjottava nopeasti. Ikääntymisen tuomat haasteet on otettava vakavasti ja niihin tulee kehittää uusia ratkaisuja mm. hoivapalvelujen, esteettömän ympäristön ja yhteisöllisyyden kautta.

Mielenterveys on syytä ottaa yhtä vakavasti kuin fyysinen terveys. Meidän tulee puuttua myös mielenterveysongelmien juurisyihin ja muuttaa yhteiskuntaamme vähemmän suorituskeskeiseksi.

Tavoitteemme

- ▶ Parannetaan sosiaali- ja terveysalan ammattilaisten saatavuutta, pysyvyyttä ja alan houkuttelevuutta parantamalla palkkausta ja työoloja useamman hallituskauden mittaisella ohjelmalla.
- ▶ Panostetaan sosiaali- ja terveyspalveluissa erityisesti ennaltaehkäisyyn. Edistetään hoitosuhteiden jatkuvuutta ja palveluiden yhteensovitusta oma tiimi -mallin avulla. Lisätään matalan kynnyksen palveluita ja jalkautuvaa työtä.
- ▶ Veloitetaan hyvinvointialueet takaamaan riittävä määrä pitkäaikaisia ja laadukkaita ikääntyvien hoivapaikkoja, taataan kotihoidolle riittävä rahoitus ja taataan kestävät työolot ikäihmisten hoivaa tekeville.
- ▶ Uudistetaan lastensuojelulaki ja panostetaan erityisesti palveluihin, jotka auttavat päihteiden, rikollisuuden ja väkivaltaisuuden kanssa kamppailevia lapsia ja nuoria.
- ▶ Lisätään lapsiperheiden kotipalvelua, jolla helpotetaan arkea ja ennaltaehkäistään haavoittuvassa asemassa olevien lasten ongelmia.
- ▶ Toteutetaan terapiatakuu, jonka myötä jokainen saa tarvitsemansa avun nopeasti ilman kohtuutonta jonotusta. Tehdään psykoterapeutiksi kouluttautumisesta maksutonta sekä lisätään koulutuspaikkojen määrää.
- ▶ Tehdään inhimillistä päihdepolitiikkaa. Mahdollistetaan turvalliset ja valvotut huumeiden käyttöhuoneet, joissa voidaan tarjota apua päihdeongelmiin.
- ▶ Korotetaan omaishoidon tukea ja kehitetään omaishoitoa siten, että omaishoitajat jaksavat työssään paremmin.

VIHREIDEN ESITYKSET NUORTEN PAHOINVOINTIIN PUUTTUMISEKSI

Kouluterveyskyselyt ovat jo vuosien ajan kertoneet huolestuttavaa viestiä nuorten pahoinvoinnista. Koronakriisi syvensi hätää entisestään. Nuorten tilanteen parantaminen vaatii uutta otetta, oikea-aikaista tukea ja rinnalla kulkemista. Työtä tarvitaan päiväkodeissa, kouluissa, nuorisotyössä ja harrastuksissa. Oppimisvaikeuksiin, yksinäisyyteen sekä nuorten tai perheen mielenterveys- ja päihdeongelmiin on puututtava ajoissa. Otetaan käyttöön teinineuvolat eli murrosikäisten nuorten vanhemmille ja perheille suunnatut tukipalvelut. Toimivaa lastensuojelua tarvitaan ottamaan koppi niistä nuorista, jotka tarvitsevat enemmän tukea.

Nuorten väkivaltaan ja rikoksiin pitää puuttua päättäväisesti. Rikollisuuden torjunnassa keskeisintä on ennaltaehkäisy ja rikoskierteiden katkaiseminen. Pahoinvointiaan oirehtivat nuoret tarvitsevat ennen kaikkea apua ajoissa sekä tehokkaita ja turvallisia tapoja irtautua rikollisuudesta. Katujengien juurisyyt ovat syrjäytymisessä, nuorten pahoinvoinnissa ja näköalattomuudessa.

8. Kestävää elinvoimaa ja sujuvaa liikennettä koko Suomeen

VIHREÄT HALUAA KEHITTÄÄ Suomen eri alueita niiden omista lähtökohdista ja vahvuuksista käsin. Hyvän elämän ja kestävien elämäntapojen, työskentelemisen, yrittämisen ja kouluttautumisen on oltava mahdollista niin kaupungeissa kuin harvemmin asutuilla alueillakin. Vihreä aluepolitiikka torjuu eriarvoisuutta ja ilmastokriisiä kaikkialla, mutta eri alueilla toimivat erilaiset ratkaisut.

Liikenteen päästöt kotimaassa on vähintään puolitettava. Siksi joukko-
liikenteestä, kävelystä ja pyöräilystä sekä sähköisestä liikenteestä on tehtävä houkutteleva, edullinen ja helppo vaihtoehto mahdollisimman monelle matkalle.

Maatalous Suomessa ja maailmalla on muutosten edessä. Ruoantuotannon negatiivisia ympäristövaikutuksia on vähennettävä, omavaraisuutta kasvatettava ja kannattavuus parannettava. Vihreät haluaa varmistaa viljelijän hyvinvoinnin ja reilun hinnan tuotetusta ruoasta. Eläinten hyvinvointi, sosiaalinen kestävyys ja ympäristön tila korostuvat yhä enemmän kuluttajien arvoissa ja tuovat kilpailuetua.

Tavoitteemme

- ▶ **Tehdään kaupunkipolitiikkaa, joka tukee viihtyvyyttä ja tekee kestävästä elämäntavasta ja päästöttömästä liikkumisesta vaivatonta. Mahdollistetaan ruuhkamaksujen käyttöönotto suurilla kaupunkiseuduilla.**
- ▶ **Tuetaan tieto- ja asiantuntijatyön tekemistä myös isojen kaupunkien ulkopuolella varmistamalla laajakaistayhteyksien kattavuus.**
- ▶ **Tehdään kävelystä ja pyöräilystä yhä houkuttelevampaa ja tuetaan sähköpyörien hankintaa.**
- ▶ **Tuetaan joukkoliikennettä, jotta hinnat pysyvät kohtuullisena ja sen käyttö kasvaa. Kehitetään kutsuliikennettä ja kuljetusten yhdistämistä harvaan asutuilla alueilla.**
- ▶ **Käynnistetään uutta lähijunaliikennettä ja lisätään rautateiden seisakkeiden määrää.**
- ▶ **Käynnistetään uusia yöjunayhteyksiä Suomen sisällä ja Eurooppaan mm. edistämällä Rail Balticaa ja yhteyttä Oulusta Tukholmaan. Nopeutetaan junia panostamalla ratojen kunnossapitoon sekä pullonkaulojen poistamiseen.**
- ▶ **Otetaan käyttöön päästöihin perustuva lentovero ja ohjataan lentoliikenteen tukia korvaaviin raideyhteyksiin ja päästöjen vähentämiseen.**
- ▶ **Tuetaan sähköautojen latausverkon ja biokaasun jakelun laajentamista.**
- ▶ **Vahvistetaan kotimaista kasviperäisen ruoan tuotantoa ja vähennetään lihan kulutusta merkittävästi.**
- ▶ **Tuodaan luomumenetelmiä myös tavanomaiseen tuotantoon ruoantuotannon kestävyuden, eläinoikeuksien ja omavaraisuuden vahvistamiseksi.**

- ▶ **Parannetaan maatalouden kannattavuutta ja lisätään maataloustukien ympäristövelvoittavuutta. Kannustetaan tuottajia hiiliviljelyyn eli hiilidioksidia maahan sitoviin viljelytapoihin.**
- ▶ **Vähennetään maa- ja metsätalouden ravinnepäästöjä Itämereen, järviin ja muihin vesistöihin.**
- ▶ **Otetaan käyttöön suomalainen “reilun tuottajahinnan merkki”, jolla varustetuista tuotteista kuluttaja voi maksaa korkeampaa hintaa ruoan tuottajille.**

9. Puolustetaan tasa-arvoa, demokratiaa ja ihmisoikeuksia

TASA-ARVOISIMMAT YHTEISKUNNAT ovat onnellisimpia ja pärjäävät muillakin mittareilla parhaiten. Eriarvoisuus ja kokemukset väliin-putoamisesta ja ulkopuolisuudesta kärjistävät vastakkainasetteluja ja vaarantavat demokratiamme toimintaa. Turvallisuus ei synny vain yhteiskuntamme ulkoisten uhkien torjumisesta, vaan myös sisäisesti repiviin voimiin on puututtava. Syrjintää ja rasismia on ehkäistävä kaikkialla yhteiskunnassa.

Vihreät on feministinen, antirasistinen ja yhdenvertaisuutta kannattava puolue. Tavoittelemme kaikille vapautta olla oma itsensä ja haluamme purkaa yhteiskunnan eriarvoisuutta aiheuttavat rakenteet. Erityisesti on tuettava niitä ihmisiä, joiden mahdollisuuksia vähentävät ennakkoluulot, vaikeat olosuhteet, heikko sosioekonominen asema tai tausta. Haluamme, että kaikki Suomessa asuvat ovat aidosti osa yhteiskuntaa, voivat opiskella, työllistyä ja kokea olevansa tervetulleita.

Hyvä elämä rakentuu kokemukselle osallisuudesta, turvallisuudesta ja oikeudenmukaisuudesta. Oikeusjärjestelmässämme jokaisella on oltava aito mahdollisuus hakea ja saada oikeutta.

Tavoitteemme

- ▶ Korjataan naisvaltaisten alojen palkkakuoppa toteuttamalla pitkäaikainen palkkaohjelma useamman vaalikauden aikana.
- ▶ Turvataan vammaisten ihmisten itsenäinen elämä ja itsemääräämisoikeus. Varmistetaan esteettömyys ja saavutettavuus kaikissa julkisissa palveluissa ja tiloissa tarvittaessa sanktioin.
- ▶ Turvataan seksuaalioikeuksien toteutuminen ja oikeus turvalliseen aborttiin sekä tarjotaan nuorille maksuton ehkäisy.
- ▶ Korjataan translain puutteet. Annetaan myös alaikäisille oikeus vahvistaa juridinen sukupuoli. Otetaan käyttöön kolmas juridinen sukupuoli.
- ▶ Puututaan tehokkaasti rasismiin: kielletään järjestäytynyt rasistinen toiminta rikoslaissa. Estetään etninen profilointi ja kitketään syrjiviä asenteita kouluttamalla viranomaisia.
- ▶ Nostetaan pakolaiskiintiötä, helpotetaan perheenyhdistämistä ja toteutetaan humanitaarinen viisumi.
- ▶ Edistetään Euroopan turvapaikkajärjestelmän korjaamista ja uudistetaan ulkomaalaislaki ihmisoikeusperusteisesti.
- ▶ Puututaan lähisuhdeväkivaltaan ja lisätään turvakotipaikkojen määrää.
- ▶ Vahvistetaan rikosten uhrien asemaa, oikeuksia ja tukea sekä oikeudenhoidon resursseja.
- ▶ Lisätään turvallisuusalan koulutusvaatimuksia ja soveltuvuustestejä. Parannetaan vartiointiliikkeiden valvontaa liiallisen voimankäytön tai aseman väärinkäytön ehkäisemiseksi.
- ▶ Edistetään saamelaisia koskevaa lainsäädäntöä, joka kunnioittaa saamelaisten itsemääräämisoikeutta.

- ▶ Säädetään karjalan kielilaki ja edistetään karjalan kielen ja kulttuurin elvyttämistä.
- ▶ Ehkäistään romaniväestön syrjintää.
- ▶ Vahvistetaan ihmiskaupan vastaista työtä ja parannetaan ihmiskaupan uhrien asemaa.
- ▶ Lasketaan äänioikeuden ja vaalikelpoisuuden ikäraja 16 vuoteen kaikissa vaaleissa sekä kansalaisaloitteissa.

10. Edistetään maailman vakautta, rauhaa ja turvallisuutta

EUROOPASSA ON SOTA, ja kansainvälinen yhteistyö on uusien haasteiden edessä. Ukrainaa ei saa jättää yksin Venäjän hyökkäyssodan edessä. Meidän on pidettävä silmämme ja ovet auki Ukrainan suuntaan.

Kansainvälisen yhteistyön on nojattava tavoitteisiin tasa-arvosta, ihmisoikeuksista, oikeusvaltiosta, kansanvallasta ja rauhasta. Suomi voi olla selvästi kokoaan suurempi maailman ongelmien ratkaisijana. Vihreät haluaa torjua äärimmäistä köyhyyttä ja eriarvoisuutta maailmassa. Haluamme edistää YK:n kestävä kehityksen tavoitteita sekä lisätä kansainvälistä kehitys- ja ympäristörahoitusta.

Aikamme isojen ongelmien ratkaiseminen edellyttää vahvaa Eurooppaa. Euroopan unioni yhdessä pystyy yksittäisiä maita tehokkaammin puuttumaan niin ilmastokriisiin, demokratian rapautumiseen kuin epävakautteen lähialueillamme. Siksi Vihreät haluaa syventää ja laajentaa eurooppalaista yhteistyötä. Haluamme tehdä Euroopan unionista kestävämmän ja sosiaalisemman. EU:n talous- ja elinkeinopolitiikkaa on uudistettava vastaamaan nykyajan tarpeita. Eurooppalaisen yhteistyön kulmakiviä – ihmisoikeuksia, oikeusvaltiota ja demokratiaa – on vahvistettava.

Tavoitteemme

- ▶ **Jatketaan Suomen vahvaa roolia rauhantyössä, kriisinhallinnassa, aseriisunnassa, rauhanturvaamisessa ja konfliktien sovittelussa. Edistetään ydinaseetonta maailmaa.**
- ▶ **Puolustetaan tyttöjen ja naisten oikeuksia maailmalla ja Suomessa.**
- ▶ **Edistetään demokraattisten valtioiden yhteistyötä vastapainona harvainvaltaisten voimien vahvistumiselle. Haetaan Suomelle YK:n turvallisuusneuvoston jäsenyyttä vuodelle 2030.**
- ▶ **Nostetaan kehitysyhteistyörahoituksen osuus 0,7 prosenttiin bruttokansantuotteesta ja kasvatetaan vähiten kehittyneiden maiden sekä kansalaisjärjestöjen osuutta.**
- ▶ **Tuetaan Ukrainaa puolustautumisessa Venäjän hyökkäystä vastaan sekä jälleenrakentamisessa sodan väistyttyä.**
- ▶ **Huolehditaan siitä, että Naton jäsenenä Suomi edistää Euroopan ja maailman vakautta, rauhaa ja turvallisuutta. Kehitetään EU:n yhteistä puolustus- ja turvallisuuspolitiikkaa, kuten yhteisiä materiaalihankintoja, Naton rinnalla.**
- ▶ **Edistetään sukupuolineutraalia asevelvollisuutta. Laajennetaan kutsunnat koskemaan koko ikäluokkaa.**
- ▶ **Torjutaan informaatiovaikuttamista ja vahvistetaan medialukutaitoa sekä mediakriittisyyttä.**

Vihreät
De Gröna